

Nincs új a nap alatt!

Hogyan mérhető a reformokat támogató IT politikai, társadalmi és gazdasági hatása?

Magyarország kormányának 2007 áprilisáig bizonyítani kell Brüsszelnek, hogy a 2006 októberében elfogadott konvergenciaprogramban jelzett átfogó reformok előrehaladtak. Az idő nagyon rövid, gyors cselekvésre sürget. Egyértelmű, hogy a nagy elosztórendszerek koncepciójának kidolgozására hat hónap alig lehet elegendő. Nyilvánvaló tehát, hogy Magyarországnak honosítani kell azokat a módszereket, metódusokat, eljárásokat, amelyek más országokban - hasonló reformoknál - már sikeresen alkalmaztak. A sürgető feladatok megoldásához pedig be kell vetniük az informatika teljes eszköztárát, mint ahogy ezt más, előttünk járó országok már korábban megtették. Az IT-projektek politikai, társadalmi és gazdasági hatásának felmérését ma már egy merőben új módszertan, a Public ROI segíti.

A Public ROI (Public Return on Investment) metódusát a New York-i egyetemen működő CTG (Center for Technology in Government) az SAP támogatásával dolgozta ki és publikálta 2006 szeptemberében. A Public ROI segít a kormányoknak, hogy a pusztán pénzügyi mérőszámokon túlmutatva vizsgálják az IT-beruházások megtérülését. Kimutatja a kormányzati szektorban végrehajtott intézkedések átláthatóságát, s azokat az előnyöket, amelyeknek pozitív hatását az érintettek - választópolgárok és politikusok egyaránt - széles körben élvezhetnek. Az SAP és CGT öt esettanulmány első részleteiről is beszámolt, amelyet különböző szövetségi és állami kormányzatszervekkel közösen készítettek. Jelentésük össze-foglalja azt is, hogy a kormányokkal együtt hogyan készítették elő és bonyolítottak le olyan IT-beruházásokat, amelyek közvetlenül érintették a közsféra szinte valamennyi területét.

Ugrás előre

Magyarországon is érdemes lenne alkalmazni a módszert - mondja Vahl Tamás, az SAP Hungary ügyvezető igazgatója. Az államigazgatásban eddig közzétett reformok társadalmi támogatásának hiánya, a gazdasági fejlődés lelassulása mindenképpen indokolná, hogy új metódusokat, máshol már bevált rendszereket vessen be a kormányzat. A régióban nem csak Magyarországnak kell megküzdenie ezekkel a problémákkal, hasonló pályán van ma Lengyelország, Csehország és Szlovákia is. Tény, hogy Magyarország elveszítette korábbi megkülönböztetett pozícióját. Viszont ha megpróbál a válságból a leggyorsabban kijutni, akkor könnyen visszaszerezheti elsőbbségét a régióban. Az előttünk járó országok példáját követve kompenzálni lehet a lemaradást. Az informatika pedig megfelelő alapot nyújthat a gyors kitöréshez. A reformokról ma már nem szándéknyilatkozatokat kell tenni, eljött a pillanat, hogy a külhoni tapasztalatokat, ismereteket, referenciákat összegyűjtve egy olyan új koncepciót dolgozzunk ki, mint amit a külföld a '80-as években sajátos, magyar "economix mixtura" néven ismert el - vélekedik Vahl Tamás. Gyorsan adaptálni lehet azt a tudást, amelyet például Ausztria, Franciaország saját gazdasági és társadalmi gondjainak orvoslására nem is olyan régen végrehajtott. Az SAP - s az igazság kedvéért hadd tegyük hozzá: nem csak az SAP - az üzleti szférában már bizonyította, hogy nem csupán informatikai háttérrel tud a nagy, vállalati átalakításokhoz nyújtani, hanem stratégiai tervezést is képes biztosítani. A hazai államreform-koncepcióknál egyelőre csak arról esik szó, hogy újra kell szabályozni a folyamatokat, és ha ez megtörtént, be kell vezetni az ezt követő informatikai rendszereket. Holott- a valóságban az hozna valóban mélyreható változást, ha a két folyamat egyszerre történne. Hiszen az informatikai rendszereknek éppen az a tulajdonságuk, hogy rendet teremtenek a folyamatokban, a legjobb gyakorlatokra épülő logikára alapozva építik fel az összehangolt működést a különböző ágazatokban. Előnyük, hogy az egymást követő lépéseket nem kell újra kitalálni, hanem gyorsan át lehet venni azokat a rendszereket, amelyeket az Európai Unió fejlett országai már kidolgoztak ezekre a területekre. Nem szükséges sajátos magyar stratégiát kialakítani, ha a modellek csak 80 százalékban fedik a konstrukciót, a maradék 20 százalékot már könnyebben lehet a hazai környezetre alkalmazni.

Mi a fedezet?

Az IT-rendszerek nagy előnye,- hogy átláthatóvá teszi és megkönnyíti a döntés-előkészítési mechanizmusokat - hangsúlyozza az SAP ügyvezetője. S ez rendkívül fontos ahhoz, hogy a kormányzat megfelelően kommunikálni tudja az állampolgárok számára, hogy mikor milyen projektekre fordította az

adófizetők pénzét. Érdemes ezt egy mostanában időszerű témával érzékeltetni. A második Nemzeti Fejlesztési Terv megvalósítását csak részben fedezik a brüssze-li források, a támogatások elnyeréséhez az adó- és járulékbefizetésekből összeálló nemzeti vagyonnak is fedezetet kell nyújtani. Elemi érdek, hogy olyan projekteket készítsen az ország, amelyeknek a megtérülését bizonyítani tudja. Az Európai Unió költségvetése ugyanis versenyre készíti az országokat, nem automatikusan folyósítja az adott ország számára előre meghatározott strukturális és kohéziós alapokat s az úgynevezett nyitott programokra kiírt pályázatokat.

Félidek kényszer

A keretek leihívásához bizonyítani kell a programok, projekteknek a felzárkózáshoz való hozzájárulását és általános megtérülését, fenntarthatóságát. A korábbi szabályozáshoz képest lényegesen nagyobb hangsúlyt fog kapni az éves jelentéstételi kötelezettség, és félidei - tehát legkésőbb 2011 közepéig - teljesítményértékelésre is sor kerül, s ha a program rossz határfokkal valósul meg, akkor előfordulhat, hogy átcsoportosítják a kereteket.

A programok - ágazatiak és regionálisak - hatékonysági és megtérülési alapon is versenyeznek egymással. Sok múlik tehát azon, hogy a döntések előkészítésénél - objektív mérce alapján - olyan programok kapjanak elsőbbséget, amelyeknek megtérülésére, a kitűzött, célértékkel ellátott mutató-számok elérésére már az indításkor reális esély van. Ezt pedig informatikai háttér nélkül -szinte-lehetetlen megtervezni. Elég, ha arra gondolunk, hogy a nagy uniós projekteknel - 50 millió euró fölött - már költség-haszon elemzést is előírnak.

Az öt pillér

Magyarország öt nagy téma-területen vetheti be a fejlesztési terv megvalósítását elősegítő, már kidolgozott módszertani és informatikai eszköztárat - mondja Magyar Donát, az SAP megbízott uniós szakértője. A beruházási oldalon leginkább a környezetvédelmi és közlekedési projektekhez már itthon is alkalmazott költség-haszon elemzési metodika áll rendelkezésre, ezt a rendszert kellene kiterjeszteni a többi programcsoportra is, lehetőleg úgy, hogy már a megtérülési számításokat is tartalmazza. A hazai PPP-projektek nem minden esetben tartalmaztak részletesen kimunkált, ún. "public sector comparator" kimutatást, ami éppen azt méri fel, mekkora állami szerepvállalás indokolt. Az első áttörést talán az M6-os autópálya pályázata hozta meg, ezt a megtérülési számítás módszert is lehetne szélesebb körben alkalmazni. A zöldmezős beruházásoknál ugyancsak szükség lenne a döntés-előkészítésnél az állam várható hasznának kiszámítására. A folyamatszervezési területet vizsgálva az államháztartás közpénzügyi rendszerei ma meglehetősen széttagozott folyamatokat tükröznek. Egy értelmes integrált rendszerrel biztosítani lehet, hogy például az adóbevételek regisztrálása, begyűjtése gyorsan megtörténjen, és ne vegyen hónapokat igénybe a valós helyzet megállapítása.

Az irányzék jó!

Az, hogy az 1054/2006. számú határozatával létrehozta a kormány azt a központi szolgáltató szervezetet, amely kontrollálható módon fogja össze a beszerzéseket és az államigazgatás HR-tevékenységét, már egy logikus folyamat honosításának szándékát jelzi. Hasonlóképpen jó irányba mutat a 2118/2006. számú kormányhatározat is, amely a könyvelési, gazdálkodási feladatok centralizálását célozza meg. Integrált rendszerek bevezetésével lehetne az egészségügyi intézményrendszer gazdálkodási alapproblémáinak jelentős részét orvosolni. A nagy kérdés itt az, hogy a betegalapú mérésre mikor tud áttérni az egészségügy, ugyanis ez az a rendszer, amellyel az egészségügy átláthatóvá válik és a kiadások tervezhetőek lesznek. Mégpedig úgy, hogy ne csak a hatóságok tudjanak a kifizetésekkel kalkulálni, hanem az állampolgár is világosan lássa: milyen támogatást kapott a gyógyulásához és az mennyibe került a biztosítónak. A Public ROI keretrendszer, amely megvalósított projektek értékelemzési sorozatára alapul, alkalmas arra, hogy a kormány demonstrálja megbízhatóságát az állampolgárok számára, biztossítsa a közösségi programok kedvező hatását a vállalatok részére és elősegítse a reformok megvalósításához és az IT-beruházásokhoz szükséges anyagi források összegyűjtését.